

zelfde voorzienigheid, die men wat mij betreft, in al haar voorzieningen zeer speciaal mag noemen, mits dan ook alle gebruik van „stellenden“, „vergrootenden“ en „overtreffenden“ trap (speciale, specialer, speciaalste voorzienigheid) daarmee voorgoed zij afgesneden. Want ik word bij den dag benauwd voor de woorden „algemeen“ en „bijzonder“.” De hoogleraar Hepp meent nu, dat ik hier „in hooge mate afbrekend, destructief“ te werk ga. Hij brengt het citaat ten bewijze daarvan naar voren. Hij suggereert dus zijn lezers, dat inderdaad deze „onderscheiding“ „oud“ is en overal, behalve bij mij, vaststaat. Maar dat is niet waar. In de eerste plaats: sommigen hebben nog weer een allerspecialste voorzienigheid over Christus er aan toegevoegd; er is in dezen geen sprake van een vast systeem. In de tweede plaats: Dr H. Baynck schrijft: „De voorzienigheid MAG daarom wel in generalis (algemeen)... specialis (bijzonder)... en specialissima (bijzonderst)... onderscheiden worden. MAAR zij strekt TOCH als kracht Gods tot alle en tot ieder scheppel zich uit“. In de derde plaats: Dr A. Kuyper heeft blijkens Loc. de Prov., ed. Kampen, bl. 53, critiek geëffend op de geref. dogmatiek in dezen, en evenals ik, willen teruggaan naar het begin; en in de vierde plaats: Prof. Hepp citeert weer niet letterlijk; hij beweert, dat ik het heb over „algemeen, bijzonder en bijzonderst“, en dat is al weer onwaar; ik handelde over speciaal, specialer, speciaalst...

Geval 5. Op bl. 667 beweert Prof. Hepp, dat ik „de oude onderscheiding“ tusschen de KENNIS der vereeniging, der aanschouwing, of der pelgrims terzijde stel. Hij citeert hier mijn: „Wat is de Hemel?“, bl. 181. Maar daar staat duidelijk: „Heel deze onderscheiding van drieërlei „THEOLOGIE“ schijnt ons onrijp“. Ik mag niet veronderstellen, dat Prof. Hepp niet weet, wat het verschil is tusschen kennis en theologie. Wat ik dan wel veronderstellen moet inzake deze manier van „citeren“, laat ik over aan den lezer.

Voor ditmaal genoeg. Volgende week verder.

K. S.

Jaarboek der Gereformeerde Kerken.

Het Jaarboek is op den gewonen tijd verschenen. Zijn lof kan ik, voor wat de verzameling der gegevens betreffende de statistiek aangaat, gemakkelijk zingen, omdat de oer daarvan niet aan mij toekomt, doch aan hen, die geregeld de noodige aanvullingen of wijzigingen hebben aangebracht; wel moge ik enkele vriendelijke correspondenten, die onderscheiden bijzonderheden hebben opgediept, hier danken voor hun spontane medewerking.

Tot mijn blijdschap kon thans worden overgegaan tot benoeming van een tweeden redacteur. In het kerkelijk overzicht wordt daarvan dit opgemerkt: „Waren er een vorig jaar, niet voor den na het sterven van Dr J. C. Rullmann overgebleven redacteur, doch voor de uitgeefster van het Jaarboek, redenen, om niet in te gaan op de door ondergeteekende (K. S.) opgebrachte gedachte van benoeming van een tweeden redacteur, in de plaats van wijlen Dr J. C. Rullmann, was zijn deze bezwaren er niet meer, en kon een tweederedacteur worden aangezocht en werd de aangezochte (Ds F. C. Meijster) onmiddellijk bereid gevonden“. Enkele persuitingen van verleden jaar, met name eene in De D. J. Couvée in een mij van bevriende zijde toegezonden ex. van „Herleving“, zijn hiermee voldoende afgesloten.

Het Jaarboek bevat een schat van gegevens, in 480 bladzijden, compres gedrukt. Volgens de bestaande gewoonte van vele jaren is het Kerkelijk Overzicht geschreven door den oudsten redacteur. De „In Memoriam“ handelen over wijlen Ds J. P. Visscher (door Ds T. Sap); Ds E. Buurma (door Ds R. W. Huizing); Ds E. Prinsen (door Ds H. Meulink); Ds W. J. Goedmoed (door Ds K. v. d. Veen); Ds J. Snoek (door I. K. Koffman te Urk); Ds T. Kramer (door Ds A. D. C. Kok); Ds A. S. Schaafsma (door Ds K. Doornbos); Ds S. Groeneveld (door Dr S. O. Los); Ds H. Thomas (door Ds H. A. Wiersinga); Ds J. Meijer (door Ds P. Melles); Ds D. Vrieling door Ds W. Reinders); Ds S. Kamper (door Ds G. C. P. Boedt); Ds A. M. Donner (door Prof. Dr K. Dijk); Ds J. Estié (door Ds E. L. F. Nawijn); Ds J. Visser (door Ds G. A. van Nood); Ds G. Boekenooien (door Ds J. Douma van Britsum).

Heb ik me niet verteld, dan worden onder het hoofd „De Chr. Pers voor het Gereformeerde Kerkelijk leven“ 146 organen vermeld.

Het jaarboek hopen we hartelijk aan.

K. S.

Extrême verbondopvatting — bij wie?

Eén van de dingen die in onze dagen telkens pijnlijk treffen is dit, dat allerlei gedachten en beschouwingen, die in de groote dagen van Dr Kuyper gemeengoed waren onder ons volk en als bij uitstek gereformeerd werden beschouwd, thans verdacht blijken te zijn en tekenen van deformatie worden geacht.

Ik wil een paar voorbeelden noemen.

In Poot geleiden schreef De Telder van Breda een en ander over den staat der geloovigen na den dood. Het „Calvin. Weekblad“ nam die woorden van De Telder over en riep luide ach en wee over zooveel nieuwichterij en sprak zelfs van belijdenis-aanranding! Maar zie — De Telder bleek alleen maar de opvatting van Dr Baynck's Dogmatiek op dat punt te hebben doorgegeven! Een Dogmatiek, die ieder Gereformeerd theoloog geacht wordt te kennen!

Het „Calvin. Weekblad“ zweeg na dien over deze zaak. ¹⁾

1) Noot van de Redactie: Vergelijk hierover De Reformatie 10 Juli 1936, blz. 344, b.; Ds Telder ongeveer woordelijk Baynck's Dogmatiek, IV, 576/7....

Prof. Hepp ontdekte een van zijn deformatie-symptomen in het beweren van één onzer predikanten, dat het onjuist zou zijn te spreken van een Schep-ping smid d e l a a r. Prof. Hepp keek toen zeer dreigend en vond het heel erg!

En ach — jaren en jaren geleden had Ds Sikkil (de „oude“) hetzelfde beweerd. „Daarom achten we het niet naar Gods Woord, dat men spreekt van den Middelaar der Schepping“. „Want dan is de Heilige Geest ook Middelaar“. „Neen, maar bij de belijdenis van het Middelaarschap gaat de Heilige Schrift uit van de gevallen wereld. Het Middelaarschap heeft betrekking op de gevallen wereld“. (Preek over Zondag 6.)

Was Ds Sikkil Sr óók onder de deformateurs?

Nadien heeft zich weer een dergelijk geval voorgedaan.

De zaak is deze.

Prof. Waterink schreef een boekje, dat tot titel voert: „Aan Meeders hand tot Jezus“. In „Bouwen en Bewaren“ gaf Mevr. Gera Kraan-v. d. Burg een recensie daarvan. 't Was een heel v r i e n d e l i j k e recensie. Maar toch gaf Mevr. Kraan o.a. deze critiek:

„Over het bidden met onze kinderen zegt Professor Waterink mooie dingen; en toch...! Hij wil de term „een nieuw hartje“ behouden en de kinderen daarom laten bidden. — O, ik weet de argumenten wel: wij volwassenen bidden ook om datgene, wat wij reeds bezitten, om Gods nabijheid en om Zijn Heiligen Geest. Wij groote menschen voelen het elken dag schrijnen langs onze ziel: God ziet ons als de geheiligden door Christus, maar wij zelf zien haast uitsluitend die afkeuze karaktereuten, de zonden van ons leven, en bidden om de vernieuwing daarvan. — Maar het is iets heel anders, om zoo'n gebed om een nieuw hartje aan kinderen beneden zes jaar op te leggen. Voor een kind is bidden vragen, echt vragen en geen verzuchten... Zoo leeren wij het hen zelf immers. En wie in eigen jeugd door zoo'n uitdrukking in moeite en verwarring is geraakt en er wonderlijke gedachten aan verbonden heeft, wil zoo graag aan een jonger geslacht al dat verdriet en misverstand besparen. Als wij werkelijk gelooven, dat dit kind in Christus geheiligd is, zoeken wij naar die termen, waarin de verhouding tusschen God en hem en ons het duidelijkst wordt uitgesproken. Dan kan het onze eigen soms opkomende twijfel aan Gods beloften voedsel geven, wanneer we, vooral na stoutigheid, onze kinderen zóó laten bidden. En... wij doen daarmee ook vaak onzaglijk veel kwaad aan teere, vrome kinderzieltjes, door onze, misschien wel evangeliseerend-bedoelde vermaningen van „vroeg den Heere Jezus zoeken“ en „veel bidden om een nieuw hartje“. Een kind van, zeg twaalf jaar, dat ernst maakt met zijn staat voor God, wordt er door neêrgeplagen. Dat denkt: „vader en moeder“ of „die ouderling en dominee zien me voor een heiden aan“. Dat is onze manier om zoo'n kind „de gemeenschap der heiligen“ te doen beleven; en er zijn jaren voor noodig om hem over die schok te doen heenroelen.“

Tot zoover de critiek van Mevr. Kraan.

In het „Calvinistisch Weekblad“ werd aanstonds op deze recensie gereageerd. En dat gebeurde lang niet vriendelijk! Men leze:

„Zelfs maakte deze dame (men begrijpt: dat is Mevr. Kraan — C.V.) die zich tot tolk maakte van de extrême Verbondopvatting, bezwaar er tegen, dat kinderen bidden om „een nieuw hartje“. Conclusie „gedoopte kinderen“ mogen niet bidden om wedergeboorte en bekeering!“

De lezer zal aanstonds opgemerkt hebben, dat deze „conclusie“ in zoover onjuist is, dat Mevr. Kraan er nooit in haar leven aan gedacht heeft te betoegen, dat gedoopte kinderen niet zouden moeten bidden om „bekeering“! En ik geloof ook, dat de man, die dit in het „Calvinistisch Weekblad“ liet drukken, nooit in ernst gedacht heeft, dat Mevr. Kraan zulken onzin zou betoegen.

‘t Ging alleen over dat „nieuw hartje“, dus over de wedergeboorte.

Dit stukje uit het „Calvinistisch Weekblad“ maakte sindsdien een wandelingetje in onze pers en het werd op z'n marsch begeleid door menig „ach en wee“ van de belangstellende kijkers terzijde van zijn weg.

✱

Waarom ik er op terug kom?

‘t Herinnerde mij indertijd aanstonds, dat Dr Kuyper ook over deze kwestie geschreven had. Maar ‘kwist niet meer precies waar. Voor enkele weken evenwel kwam ik het bewuste artikel weer tegen. En ik wil het den lezers van „De Reformatie“ niet onthouden. Vanwege de leering en ook een beetje vanwege de tragische ironie.

In 1892 werd n.l. aan Dr Kuyper de vraag gericht „of iemand, die leeft onder het verbond, maar van zijn deelgenootschap aan het verbond nog niet de bewustheid om draagt, bidden mag: Plantmijn in Christus en schenk mij het geloof“.

Men ziet dezelfde kwestie, alleen nog wat sterker geaccentueerd, want de vraag betreft bij den man uit 1892 niet alleen kinderen, maar ook volwassenen.

En wat antwoordt nu Dr Kuyper in de spanningsvolle dagen, die aan de vereeniging van '92 vooraf gingen? Men leze („Heraut“, No. 736, 31 Jan. 1892):

„Aan het verzoek om eenig antwoord op deze vraag, is licht te voldoen.

Ge zult nooit bidden: „Heere, verkiez mij onder uw uitverkorenen“, omdat de daad der verkiezing achter het geloovig gebed ligt, en er dus nooit het voorwerp van kan zijn.

Ge zult nooit bidden: „Heere, roep mij“, omdat de roeping ten leven altoos aan het geloovig gebed

voorafgaat, en er dus nooit het voorwerp van kan zijn.

Maar wel leert de Heilige Schrift ons bidden: „Bekeer mij, zoo zal ik bekeerd zijn“. „Vernieuw in het binnenste van mij een vasten geest“. „Neem Uwen Heiligen Geest niet van mij“. „Vermeerder ons het geloof“, enz.

Als regel geldt dus, dat al hetgeen achter het eerste opkomen van het geloovig gebed ligt en hetgeen er de grond van is, niet zelf in het gebed kan worden afgebeden.

In geen geloovig gebed kan dus gebeden worden: Verkiez mij, of zet mij over uit den dood in het leven, of schenk mij het geloofsvermogen.

Daarentegen kan er wel gebeden worden: „Wij mij het geloof deelachtig maken“, overmits dit doelen kan op het uitkomen van uw geloof uit zijn wortel en op de vruchten, waarin het geloof naar buiten treedt, of ook op het weer uitkomen van het geloof na tijden van donkerheid en afval.

En zoo is er op zichzelf ook geen bezwaar tegen de bede: „Wij mij inplanten in Christus“, voor zooveel daarmee bedoeld wordt, dat men zelf de levende zielsgemeenschap met den Middelaar nog niet ervaart, en mits men niet bedoelt te zeggen, dat er tusschen zijn ziel en den Middelaar nog geen band van Godswege gelegd is.

Dit alles geldt intusschen alleen van het geloovig gebed.

Is de bidder een persoon, die nog op de manier der van God vervreemden bidt, dan is er natuurlijk geen regel voor zijn gebed te stellen. Zulk een bidt zonder nog de ordinantie Gods voor het gebed te kennen, zonder een grondslag te hebben waarop hij pleit, en zonder te weten waar hij om bidden moet.

Is er daarentegen sprake van het gebed in de kerken Gods, in een kring van geloovigen, of in de hedeel van iemand in wien het werk der genade de eerste ritselingen van het gebed teweeg brengt, dan blijven we vasthouden aan de uitlegging, die onze Catechismus voor het gebed geeft; dan verwijzen we naar de formuliergebeden, die in onze Liturgie staan; dan wijzen we bovenal op de gebedspraktijk, die de Schrift zelve ons biedt; en dan achten we 't boven gegeven antwoord op de gedane vraag hiermee in overeenstemming.

Alleen lette men er wel op, dat het alleen hangt aan den zin, dien ge in uw woorden legt. Bedoelt ge b.v. „wedergeboorte“ zóó, dat ze uw geheele heiligmaking in zich sluit, dan kunt ge er zeer zeker, en moet ge er om bidden; **terwijl omgekeerd als ge er alleen onder verstaat, de implanting van de eerste levenskiem, deze bede in het geloovig gebed geen plaats heeft.**

Van „extrême verbondsbewoening“ werd gesproken. Bij wie is ze te vinden?

Als Kuyper gekend en werkelijk gevolgd werd, zou het er op het oogenblik zoo heel anders uitzien in menig opzicht.

H.

C. V.

Oom Paul.

De heldhaftige geschiedenis van Zuid-Afrika, door Marjorie Juta.
Geautoriseerde vertaling van R. Wiessing-De Sterke. — 's-Gravenhage, H. P. Leopolds Uitg.-Mij.

Het is bijna 40 jaren geleden, dat Dr J. F. van Oordt zijn prachtig werk over Paul Kruger en de opkomst der Zuid-Afrikaansche Republiek deed verschijnen, groot 901 bladzijden. Hij verklaart in de inleiding, dat hij moest kiezen tusschen het Transvaalsche en het Engelsche standpunt bij de levensbeschrijving van Oom Paul. Als Afrikaner koos hij van zelf het Transvaalsche gezichtspunt.

Thans na 40 jaren verscheen bovengenoemd werk van de hand eener dame, die van Hollandsch-Afrikaansche geboorte is. Zij schreef in het Engelsch onder den titel: „The pace of the ox“, d.i. De stap van de os. De vertaalster is een Nederlandsche dame, die het werk den titel heeft gegeven van „Oom Paul“. De firma Leopold te 's Gravenhage heeft het werk, groot 241 bladzijden, op degelijk papier met fraaie letter gedrukt en er elf illustraties aan toegevoegd, alle verband houdende met het leven van Oom Paul.

In vier hoofdstukken wordt de wording van de Transvaalsche Republiek beschreven, in de twee volgende de worsteling met Engeland, terwijl het slothoofdstuk luidt: Ballingschap.

De groote Polgieter-trek, waartoe de Krugers behoorden, wordt in het eerste hoofdstuk treffend beschreven. De moorden, door de kaffers gepleegd, de slag bij Vechtkop, het verraderlijk ombrengen van kommandant Piet Retief en de slag bij Bloedrivier gaan hier onze oogen als in een film voorbij. Dan volgt de Trek naar het hooie Noorden en de vestiging in Potchefstroom en Rustenburg. De jeugd van Oom Paul wordt in deze verhalen ingevlochten. Wij zien hoe de 14-jarige Paul zijn eersten leeuw neerschiet, en dien leeuw laat brullen na zijn dood, door plotseling op zijn lijf te springen, zoodat zijn nieuwsgierige makker Hugo, die de tanden van den leeuw bekeek, van schrik achterover tuimelde. Ook zien we hem in gevechten met een buffel en met een olifant.

De schrijfster kent ook het verhaal van Pauls zwemtocht over de Vaalrivier, toen niemand er

door durfde bezoeken, gehuwd is.

Het verhaal door het sp is algemeen ter niet d maar door te slachten dier te ste

De bekeerd noemd een Zijn eerste den dood a bergen in uitgepul van terwijl hij opend en

af, want i in overtuig de Heilige dat zijn zo worden, li nemen. Te door een aan de Jal Toen kwar het Lam neemt! D zijn hart. f de hand g mijnleven

Bij de b telt de sch werd hij d en het wil zoeken. 't zijn gevolg kwamen u hij hoogme op bad hi nemen, wa

Op de Kruger ku op te mer kaffers he hij een be mandanten leefden. O verzoening Van het schrijfster „Doppers“ ten een do boekje van pers, dan Doppers w kerken, die godsdienst waren de volk

Ook is matic) wa ontstond r gelijk op Trek was meerde ge Terloops z is geweest kerk in Tr kwamen st vaal. De ' diend door van de K Transvaal Hoff en V atweek va verwaarlo Venter, vi Caspar K om hulp synode va werd Ds digd, om t in Zuid-Af is daarop den sering

De histo rige presi nexatie va testen der schrijfster ding van geteekend. vaalsche I driemansc den beken generaal

In Mei maal tot i met gener land, was tot stand Republiek tracten al Pretoria— Kruger k annam l

Na zijn met Cecil